

Advies over de tweede fase van de modularisering basiseducatie

Advies over de tweede fase van de modularisering basiseducatie

1 Situering

Alle opleidingen van de basiseducatie worden vandaag modulair georganiseerd. De modularisering van de basiseducatie verliep in twee fasen: in het schooljaar 2003-2004 de opleidingen van de leergebieden NT2, wiskunde en ICT; in 2005-2006 volgden de leergebieden Alfabetisering NT2, Nederlands, Maatschappijoriëntatie en Talen.

De opleidingsprofielen (OP) zijn vastgelegd bij besluit van de Vlaamse Regering¹, en moeten uiterlijk binnen de drie jaar na inwerkingtreding van het besluit geëvalueerd worden.

De inspectie volwassenenonderwijs evalueerde in 2005 de eerste fase van de modularisering² en in het schooljaar 2006-2007 de tweede fase³.

Parallel met het onderzoek van de inspectie, evalueerde ook de Vlor op eigen initiatief de opleidingen die in 2005-2006 zijn gemodulariseerd.

De Commissie Basiseducatie, voorgezeten door dhr. Christof Vanden Eynde (Federatie Basiseducatie), bereidde het advies voor. De commissie is samengesteld uit een vertegenwoordiging van de coördinatoren van de CBE, VOCVO, VDAB en SYNTRA, en deskundigen uit de betrokken opleidingen en uit het tweedekansonderwijs. De commissie kwam hiervoor samen op 16 april, 14 en 21 mei 2008.

De Raad Levenslang en Levensbreed Leren keurde dit advies met eenparigheid van stemmen goed op 24 juni 2008. Er waren 16 stemgerechtigde leden aanwezig.

2 Advies

2.1 Toelichting bij de werkwijze

De raad toetst de bevindingen van de centra af aan de uitgangspunten voor de modularisering. Hij gaat ook na welke gevolgen de modularisering heeft voor de doelgroepen en welke vragen bij de centra leven op het vlak van implementatie. De raad stipt tot slot ook enkele knelpunten aan in bepaalde opleidingsprofielen.

Vooraf geeft de raad enkele belangrijke externe ontwikkelingen aan die zich sinds de invoering van de opleidingsprofielen hebben voorgedaan.

---

¹ Besluit van 19 juli 2007 betreffende de modulaire structuur van de leergebieden van de basiseducatie. Dit besluit is op 1 september 2007 in werking getreden.

² *Certificeren en flexibiliseren. Rapport over het onderzoek van de eerste fase van de modularisering van de opleidingen basiseducatie door de inspectie volwassenenonderwijs.* 20 juni 2005.

³ *Verbreden, verdiepen en consolideren. Rapport over het onderzoek van de tweede fase van de modularisering van de opleidingen basiseducatie door de inspectie volwassenenonderwijs.* 15 maart 2008. Het inspectierapport werd op 30 mei 2008 voorgesteld aan de Vlor en aan de centra.

2.2 Externe ontwikkelingen

Het decreet volwassenenonderwijs van 15 juni 2007 bracht een aantal belangrijke wijzigingen met zich mee voor de basiseducatie. Zo hebben de basiscompetenties voor de BE niet langer het statuut van na te streven 'ontwikkelingsdoelen', maar van te bereiken 'eindtermen'.

Het nieuwe decreet volwassenenonderwijs heeft ook de ondersteunings- en begeleidingsstructuur van het volwassenenonderwijs gereorganiseerd. Het Vlaamse Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs (VOCVO) zal voortaan instaan voor de begeleiding en ondersteuning van o.m. de centra voor basiseducatie (CBE).

De herziening van de eindtermen voor het leerplichtonderwijs tenslotte, zal ongetwijfeld ook implicaties hebben voor de opleidingsprofielen van de basiseducatie. Voor de opleidingen van de leergebieden Nederlands, wiskunde, maatschappijoriëntatie, informatie- en communicatietechnologie en talen in de basiseducatie gelden immers dezelfde eindtermen als voor de leergebieden in het lager onderwijs en eindtermen en ontwikkelingsdoelen in de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs⁴. Over de herziening van de eindtermen Nederlands en Moderne vreemde talen, bracht de Vlor al een advies uit⁵.

2.3 Evaluatie van de opleidingsprofielen: algemene bemerkingen

De raad stelt vast dat de modularisering alleszins een meerwaarde heeft op het vlak van transparantie en communicatie. De opleidingsprofielen creëerden een duidelijk kader, met ontwikkelingsdoelen (nu eindtermen) per opleiding en per module. Daardoor kunnen de centra duidelijker communiceren met cursisten en met externe partners over het aanbod en over de mogelijke leerwegen.

In vergelijking met de eerste fase van de modularisering, hebben de centra voor de tweede fase meer tijd gekregen tussen de goedkeuring van de opleidingsprofielen en de eigenlijke invoering ervan. Dit kwam de organisatorische en inhoudelijke voorbereiding in de centra zeker ten goede.

Een aantal uitgangspunten die de overheid formuleerde bij het invoeren van de modulaire structuur, worden evenwel niet altijd door de praktijk bevestigd. De raad licht dit hieronder toe.

2.3.1 Competentieverhogend model en tussentijdse succeservaring

Door een leertraject via kleinere opleidingsonderdelen (modules) op te bouwen, kan de cursist stapsgewijs zijn competenties verhogen en verzilveren: na elke module die hij met succes heeft gevolgd, ontvangt hij een deelcertificaat; wat waardevol is.

De raad stelt vast dat slechts een beperkt deel van de cursisten basiseducatie het onderwijskundig modeltraject met het verhoopte resultaat doorloopt. Voor veel cursisten vormen de evaluaties op het einde van elke module een hinderpaal: het aantal cursisten dat niet slaagt voor een module is met name in de opleidingen Nederlands en Alfabetisering NT2 erg groot. Wanneer de modules sequentieel zijn opgebouwd, kunnen die cursisten niet

---

⁴ Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, art. 11 §4.

⁵ RAAD BASISONDERWIJS, RAAD SECUNDAIR ONDERWIJS, RAAD LEVENSLANG EN LEVENSBREED LEREN, *Advies over de herziening van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen Nederlands en moderne vreemde talen*. 21 mei, 5 juni en 26 mei 2008.

samen met hun klasgroep de volgende module aanvatten. De zwakste doelgroepen verliezen daardoor de mogelijkheid om in de veiligheid van een vertrouwde groep kleine vorderingen te maken, zonder druk van doorstroom of van de gevolgen als ze niet slagen op het einde van de module.

2.3.2 Grotere flexibiliteit – inhoudelijk: een beter antwoord op de leervragen van cursisten

In een modulair traject zijn de leerdoelen per module geclusterd tot onderwijskundig zinvolle gehelen. Zo kan een kandidaat-cursist gericht kiezen voor een welbepaalde module, zonder daarom steeds een volledig schooljaar en/of een volledige opleiding te moeten doorlopen.

De raad stelt vast dat vrij veel leervragen die tot de maatschappelijke opdracht van de basiseducatie behoren, inhoudelijk niet altijd perfect “passen” in de modules zoals ze in het OP zijn uitgewerkt. De raad meent dat dergelijke leervragen ook een plaats moeten vinden in de reguliere opleidingsprofielen.

2.3.3 Grotere flexibiliteit – organisatorisch: de modulaire structuur en de organisatie van het schooljaar

Eén van de beoogde voordelen van de modularisering is dat de centra op elk moment van het schooljaar een module kunnen opstarten, en dat zij ook de intensiteit van de modules vrij kunnen bepalen. Zo kunnen zij heel flexibel inspelen op vragen van kandidaat-cursisten en van organisaties (VDAB, OCMW's, ...).

Deze souplesse blijkt echter theoretisch. In de praktijk blijken de modules vaak niet goed inpasbaar in een schooljaar. Veel modules eindigen ruim voor het einde van het schooljaar. De centra doen pogingen om nog een zinvol aanbod te organiseren gedurende de resterende weken, maar dit aanbod is ofwel niet financierbaar (niet regulier), ofwel onafgewerkt (de module moet worden onderbroken tijdens de zomervakantie).

2.3.4 Doorstroom naar het tweedekansonderwijs

In een aantal opleidingsprofielen van de basiseducatie zijn bepaalde modules specifiek bedoeld voor cursisten die zich willen voorbereiden op het tweedekansonderwijs in de CVO's. Dit is bijvoorbeeld het geval in de leergebieden Nederlands, Maatschappijoriëntatie en Talen.

De raad stelt vast dat de centra voor basiseducatie die modules tot nog toe niet hebben ingericht, op enkele uitzonderingen na. De cursisten die in deze leergebieden een opleiding volgen, doen dit zelden of nooit vanuit een diplomaperspectief. De centra voor basiseducatie krijgen ook weinig of geen vragen vanwege de centra voor tweedekansonderwijs om voor bepaalde cursisten een voorbereidend aanbod te organiseren.

De raad meent dat de mogelijkheden voor samenwerking en doorstroom tot nog toe onbenut bleven. Hij hoopt dat zowel de centra voor basiseducatie als de CVO's tweedekansonderwijs, dit signaal oppikken en een actiever beleid terzake opzetten.

2.3.5 Evaluatie van de opleidingsprofielen: specifieke bemerkingen

OP Alfabetisering NT2

De complexiteit van dit schema bemoeilijkt de organisatie van de opleiding. De raad beveelt aan dat men bij een eventuele herwerking van het OP, bepaalde volgordebetrekkingen zou herbekijken.

Verder valt op dat de module 'technisch lezen en schrijven' voor heel veel cursisten een struikelblok vormt. Ook dit zal een aandachtspunt zijn bij de herwerking van het OP.

OP Leergebied Nederlands

Het relatief aandeel van het leergebied Nederlands in de basiseducatie blijft heel bescheiden.

Wat het eindniveau 1 betreft, merkt de raad de laatste jaren toch een gunstige evolutie. Op dit niveau biedt het OP de mogelijkheid om een gedifferentieerd aanbod in te richten.

De instroom in de lagere modules is evenwel zeer gering, waardoor het aanbod onder druk komt te staan. Te weinig kandidaat-cursisten bieden zich te gespreid doorheen het schooljaar aan, om nog in een regulier aanbod op hun niveau te kunnen instappen.

Het OP moet flexibeler worden gemaakt, zodat de centra sneller én gericht kunnen ingaan op legitieme leervragen van cursisten.

OP Leergebied Maatschappijoriëntatie (MO)

Het OP *MO-maatschappelijk functioneren* (niveau basisonderwijs) en het OP *MO-maatschappelijk participeren* (niveau 1ste graad secundair onderwijs) omvatten een grote diversiteit aan modules. De meeste cursisten hebben niet de bedoeling om een volledige MO-opleiding te volgen, maar kiezen die modules die hen het meest aanspreken. De centra en de cursisten ervaren de diversiteit van het modulair concept als een troef voor de MO-opleidingen. Niet alleen wordt hierdoor een ruim publiek aangesproken, er is ook een duidelijke algemene competentieverhoging bij die cursisten die, op basis van hun interesses, slechts een aantal modules afwerken.

Het OP *Functioneren op het werk* biedt perspectieven voor samenwerking met tal van opleidings- en tewerkstellingstrajecten, zeker wanneer de modules inhoudelijk met een zekere soepelheid kunnen gehanteerd worden.

OP Leergebied Talen

Deze opleidingsprofielen zijn gericht op doorstroom naar de taalopleidingen van de CVO's of naar het tweedekansonderwijs. De ervaring leert dat een succesvolle doorstroom een goede voorbereiding en een grote betrokkenheid vereist vanwege het CBE én het CVO.

2.4 Uitdagingen

De verdere implementatie van de modulaire opleidingen houdt voor de sector nog heel wat uitdagingen in. De centra rekenen dan ook op een goede begeleiding en ondersteuning. Het veld heeft hoge verwachtingen op het vlak van verdere professionalisering en deskundigheidsontwikkeling.

Hoewel er de laatste jaren meer samenwerking is tussen de centra voor basiseducatie en andere actoren, in het bijzonder de VDAB, meent de raad dat heel veel mogelijkheden tot samenwerking en afstemming vandaag nog onderbenut zijn. De raad stelt ook vast dat de VDAB en andere opleidingsverstrekkers nog onvoldoende vertrouwd zijn met de opleidingsprofielen van de basiseducatie.

Monique De Ridder
secretaris

Gunther Degroote
voorzitter